

Julij Slapšák

Lenuhi

Ilustriral Jos. Pukelj

Julijsko sonce pripeka, da je joj. Vroče je kakor na krušni peči, celo v gozdu moli psu jezik iz gobca: in suša, da zemlja poka. Vsaka živa stvarca si išče blagodejnega oddiha v gosti sencu ali v hladni vodi.

Na samem je stala daleč stran od vasi prostorna hiša, udoben in prijazen dom treh bratov lenuhov. V vročih pasjih dneh so se radi zatekali v zavetje mogočne lipe, ki je rastle za dober streljaj in pol proč od domače hiše, ter se v njeni blagodatni sencu hladili in prespali včasih kar cele popoldneve, ne da bi si kaj skuhali.

Neko vroče popoldne so vsi trije, ne meneč se za ves svet, zopet krepko smrčali pod senčnato lipo. Nemoteno in dolgo so spali. Kar jih prebudi gost dušljiv dim in čudno prasketanje nekje v bližini; zdelo se je, kakor da gori velik kup suhega dračja. Prvi brat zazdeha nekaj kratov, ko ga prasketanje in dim prebudita, se leno pretegne in počasi dvigne; nato si pomenca oči in pogleda, kaj bi bilo. In vidi, da gori hiša, njih lastni dom.

Ko nekaj časa bulji zaspano v ogenj, ki se vedno bolj širi, pokliče ostala dva brata in jima zakliče: »Hej, hej! Hiša gori, naša hiša gori!«

Brata slišita klic, a se prav nič ne zmenita zanj, nego kar naprej brezskrbno ležita in smrčita v sencu pod lipo. Ko to vidi prvi brat, jima še zakliče: »Če vidva tako, mar mislita, da bom jaz drugače? Edini se ne bom pehal in brigal za hišo, saj je last nas vseh treh!« In ko jima tako zakliče, leže na svoje mesto pod lipo, podloži glavo z roko in zasmrči kar na hitro še sam.

Ogenj divja dalje in zajema že notranje prostore, pohištvo, posteljino in obleko. S precejšnjim truščem se zruši zoglenelo podstrešje na stropovje, ki se pod njegovo težo vda, trešči navzdol in pokoplje vse pod seboj.

Gost dim se dvigne s pogorišča. V hipu je poslopje en sam plamen. Posamezni ognjeni jeziki rastejo iz tega plamena in se povzpenjajo v višave. Ognjene iskre in drobne ogorke razpihuje veter, ki ga povzroča vročina na vseh straneh. Padajo tudi na košato lipo in na brate zaspance, da se znova prebude.

Zdaj se dvigne drugi brat z ležišča. Nič si ne pomenca oči, da bi bolje videl, kaj je. Tudi z zaspanimi očmi vidi, kaj se godi z domačijo. Zakliče tedaj: »He, hej! Slišita? Slišita? No, vstati bo treba, vstati bo treba!«

»Ali res? Meniš, da bo res treba?« izusti zaspano prvi brat.

»Joj, da se vama le ljubi toliko govoriti,« ju pokara in se prevali na desno, tako da je bil obrnjen proč od ognja ter zopet zasmrči. Ko to vidita prva dva, zakličeta tretjemu: »Če ti tako, mar meniš, da bova midva drugače? Sama se ne bova pehala in brigala za hišo, ki je last nas vseh treh!« In ko mu tako zakličeta, se zleknetata še sama pod senčnato lipo ter kmalu prav glasno zasmrčita. In tako smrče zdaj zopet vsi trije bratci-lenuhi in spijo kot trde klade. Niti vročina goreče hiše niti prasketajoče iskre in goreči ogorki, ki padajo tudi nanje, jih ne predramijo. Šele nočni hlad jih znova prebudi. Tedaj vstanejo, se nekaj časa pretegujejo in prestopajo, nato pa izpod lipe ogledujejo, kaj se je zgodilo. Zvezde so migljale in polna luna je sijala, zato so lahko videli le še tleče pogorišče tam, kjer se je prej dvigal njihov udobni in prijazen dom.

Ko so o tem izvedeli ljudje, so posmehljivo govorili: »To so vam pa lenuhi, to! Res jim ni para pod božjim soncem!«

Dodič Ivan

Luca

Ilustriral Fr. Uršič

Prav tisti dnevi, ko se je končavala svetovna vojna, so mi ostali najbolj globoko v spominu. Takrat smo stanovali na Dovozni cesti, kjer sem imel priliko opazovati vrvenje ljudstva, vojakov in drugih, ki so hiteli vsi proti kolodvoru, da se čimprej odpeljejo na svoje domove, k svojim družinam. Kdo more popisati veselje teh ljudi, ki so zadovoljno sedeli na stopnicah, na strehah in odbijačih železniških voz in se vozili domov. Nič jih ni motilo slabo vreme, dež in sončna pripeka, v njih je gorela vesela misel na dom, na domače ljudi in na rodno vas, na znanec in tiste vabljive travnike in potočke, ki so ob njih preživljali zlato mladost! Nihče ni čutil zoprnega duha svoje pobaljane obleke, prepojene z znojem in oškropljene s krovo, kajti njihov srca so hrepenela po lepšem življenju.

V tej čudni zmedi so vojaki popustili konje in vozove. Niso jih vezale nikakršne dolžnosti. Ko so pridrdrali z iskrimi konjiči v bližino železniške postaje, so spregli vozove, privezali konje k plotu ali kamor koli in jih pustili, da so si iskali živeža po shojenih in skoraj uničenih travnikih v ljubljanskem predmestju.

Vojaki so pobrali nekaj vrednejših stvari v svoje krušne torbe in pohiteli na postajo gledat, na kakšen način bi zlezli na kak prenapolnjen vlak, ki bi jih odpeljal v smeri proti domu.

Najpečkrat pa tudi vojak »trenar« ni utegnil pogledati po vozu in tedaj so predmestni otroci in ženske planili nanj in odnesli, kar je komu prišlo v roke. Najpečkrat so se otroci tepli med seboj za kako manj vredno reč. Kot najpečjo svetinjo na vojno sem imel do nedačnega spravljen zelo lepo okovan bič za konje, ki sem ga pobral na cesti, ker so ga otroci zavrgli kot nerabno stvar.

Ko sem ga pri selitvi našel na podstrežju, sem ga podaril mlekarici, ki nam je veliko let vozila s Posavja mleko na dom.

Tako se je sčasoma nabralo po vseh ljubljanskih predmestjih, posebnost za kolodvorom, lepo število konj, lepih in mladih, starih in suhih.

Na naše dvorišče je vsako jutro prišla stara rjava kobila in vsako jutro sem ji dal košček kruha, ki sem si ga moral pritrirati pri zajtrku. Ker nisem